Harfi Cerler:

Âmili lafzî **semâînin** birinci çeşidi harfi cerlerdir. Harfi cer: **“Dâhil olduğu kelimin sonunu cer yapan harftir.”** Harfi cerler toplamda yirmi tane olup, bir ismin önüne gelerek sonunu kesra yaparlar. Harfi cerre kısaca **“car”**, sonu **kesra** olan isme de **“mecrur”** denir. Bu harfler ve misâlleri şöyledir:

1. (اَلْبَاءُ): Allâh**’a** inandım. / آمنْت بالله

2. (مِنْ): Bütün günâhlar**dan** tövbe ettim. / تُبْتُ منْ كُلِّ ذَنْبٍ

3. (إِلَى): Allâh Teâlâ**’ya** tövbe ettim. / تُبْتُ إلى اللّه تعالى

4. (عَنْ): Haram**dan** men edildim. / كُفِفْتُ عَنِ الْحَرَامِ

5. (عَلَى): Her günahkâr **üzerine** tövbe etmek vâcibtir. / تَجِبُ التَّوْبَةُ على كُلِّ مذنِبٍ

6. (لِ): Ben Allâh Teâlâ**’nın** kulcağızıyım. / أنا عبيدٌ للّهِ تعالى

7. (فِي): İtaat eden cennet**tedir. /** المُطيعُ في الجَنَّةِ

8. (اَلْكَافُ): O’nun benzeri **gibi** hiçbir şey yoktur. / لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

9. (حَتَّى): Ölünceye **kadar** Allâh’u Teâlâ’ya ibâdet ederim. / أعبدُ اللهَ تَعالى **حتى الموْتِ**

10. (رُبَّ): **Nice** okuyucular vardır ki Kur’ân onlara lanet eder. / **رُبَّ تالٍ** يَلْعَنُهُ اللهُ

11. (وَاوُ الْقَسَمِ): Allâh’a **yemin ederim ki** asla büyük günâhları yapmayacağım. / **واللهِ** لَأَفْعَلَنَّ الْكَبَائِرَ

12. (تَاءُ الْقَسَمِ): Allâh’a **yemin ederim ki** elbette farzları yapacağım. / **تَاللَّهِ** لَأَفْعَلَنَّ الْفَرَائضَ

13. (مُذْ): Buluğ gün**den beri** yaptığım tüm günâhlara tövbe ettim. / **مُذْ يَوْمِ** الْبُلُوغِ تُبْتُ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَعَلْتُهُ

14. (مُنْذُ): Buluğ günün**den itibaren** namaz farz olur. / تَجِبُ الصَّلَاةُ **مُنْذُ** يَوْمِ الْبُلُوغِ

15. (خَلاَ): İlmiyle amel edenler **hariç,** âlimler helak oldu. / هَلَكَ ٱلعَالُونَ **خَلَا** ٱلعَامِلِ بِعِلْمِهِ

16. (عَدَا): İhlâslılar **hariç,** amel edenler helâk oldu. / هَلَكَ ٱلعَامُونَ **عَدَا** ٱلمُخْلِصِ

17. (حاَشاَ): Âlim **hariç,** insânlar helak oldu. / هَلكَ النّاسُ **حَاشَا** الْعَلِمِ

NOT 1:عَدَا ve **خَلَا** istisna edatlarının başında **“mastariyye edatı”** adını verdiğimiz bir **“ما “** harfi bulunuyorsa -ki bu sadece fiillerin başına gelebilir bu istisna edatları istisna olmaktan çıkar ve fiil olarak değerlendirilir dolayısıyla sonrasında gelecek olan müstesna **“mefulün bih”** olarak **mansup** kabul edilir .

NOT 2: “Mastariyye edatı ma” bulunmuyorsa şayet **خلا** ve **عدا** sonrasında gelen kelime hem **mansup** hem **mecrur** kullanılabilir .

NOT 3 : حَاشَا “Mastariyye edatı ma” yı almaz hem **mansup** hem **mecrur** olarak kullanılabilir.

18. (لَوْلاَ): Ey Allâh’ın rahmeti, sen **olmasaydın** elbette insânlar helak olurdu. / يَا رَحْمَةَ اللَّهِ لَهَلَكَ النَّاسُ **لَوْلَاكَ**

19. (كَيْ): Niçin/neden isyân ettin? (Keymihe = keymâ, eliften bedel he gelmiş) / عَصَيْتَ **كَيْمَه**

20. (لَعَلَّ): Umulur ki Allâh Teâlâ günâhımı bağışlar. / **لَعلَّ اللهِ** تعالى يَغْفِرُ ذَنْبِي

Bu harfler, bağlı oldukları fiil ya da fiil mânâsında olan kelimelerin mânâlarını, mecrura taşıdıklarından dolayı “izâfet harfleri” olarak da isimlendirilirler. Harfi cerlerde genel olarak izâfet bulunur. Cer etmek ise mutlaktır.

Harfi Cerlerin Mânâları:

1. Bâ **(اَلْبَاءُ)** “ile” mânâsındadır. İlsâk (bağlamak, bitiştirmek) içindir.

2. Min **(مِنْ)** “den-dan” mânâsındadır. İbtida (başlangıç) içindir.

3. İlâ **(إِلَى)** “e-a” mânâsındadır. İntiha (bitiş) içindir.

4. An **(عَنْ)** “den-dan” mânâsındadır. Mücaveze (uzaklaşma) içindir.

5. Alâ **(عَلَى)** “üzerinde-üzerine” mânâsındadır. İstila içindir.

6. Lâm **(لِ)** “için” mânâsındadır. İstikak (hak etme) ve mülkiyet (sâhib olma) içindir.

7. Fî **(فِي)** içinde, de-da mânâsındadır. Zarfiyet içindir.

8. Kâf **(اَلْكَافُ)** “gibi” mânâsındadır. Teşbih (benzetme) içindir.

9. Hattâ **(حَتَّى)** “…e kadar” mânâsındadır. Gaye (sona eriş, bitiş) içindir.

10. Rubbe **(رُبَّ)** “nice, bazı” mânâsındadır. Taklîl ve teksîr (azlık ve çokluk) içindir.

11. Vâvul-kasem **(وَاوُ الْقَسَمِ)** “yemin” mânâsındadır. Yemin içindir.

12. Tâul-kasem **(تَاءُ الْقَسَمِ)** “yemin” mânâsındadır. Yemin içindir.

13. Hâşâ **(حاَشاَ)** istisna mânâsındadır. İstisna içindir.

14. Muz **(مُذْ)** “… den beri” mânâsındadır. Mazi zamanda başlamak içindir.

15. Munzu **(مُنْذُ)** “… den beri” mânâsındadır. Mazi zamanda başlamak içindir.

16. Halâ **(خَلاَ)** “istisna” mânâsındadır. İstisna içindir. Çoğunlukla fiil olarak gelir.

17. Adâ **(عَدَا)** “istisna” mânâsındadır. İstisna içindir. Çoğunlukla fiil olarak gelir.

18. Levlâ **(لَوْلاَ)** “olmasaydı” mânâsındadır. Kendine zamir bitiştiğinde, başka bir şeyin mevcudiyetiyle, bir şeyin mümkün olmayacağını ifâde etmek içindir.

19. Key **(كَيْ)** “için, niçin, neden” mânâsındadır. İstifham ما sı dâhil olunca illet içindir.

20. Lealle **(لَعَلَّ)** “umulur ki, belki” mânâsındadır. **Ukayl kabilesinin lügatinde ümit içindir.**

Harfi cerlerin mânâları bunlardan ibâret değildir. Bunların açıklanması bundan daha geniş bilgiler içeren nahiv kitâblarında bulunmaktadır.

Harfi Cerlerin ameli üç türlüdür:

1. Harf-i cerler, mu‘râb yani i‘râb kabul eden bir ismin başına gelip sonunu cer yaparlar. Buna “**lafzî i‘râb**” denir. Misâlen: “ Ben Zeyd’e uğradım.” Cümlesinde ب harfi ceri, بِزَيْد kelimesinin evveline gelerek sonunu cer etmiştir.

2. Harf-i cerler, murab bir kelimenin sonunda illet harfi varsa takdiren cer yaparlar. Buna “**takdiri irâb**” denir. Misâlen: “رَضِيْنَا عَنْ الْقَضِى Biz kadâdan râzı olduk.” Cümlesinde عَنْ harf-i ceri, الْقَضِى kelimesinin evveline gelerek sonunu cer etmiştir.

3. Harf-i cerler, kelimenin aslında bir illet varsa mahallen cer yaparlar. Buna “**mahallî irâb**” denir. Misâlen: مَنْ kelimesi, mebni (irâb kabul etmeyen) bir kelimedir. Bu sebeble evveline عَلَى gibi bir harfi cerin gelmesi sonuna tesir etmez.

Tek başına bir anlam ifade etmemekle birlikte başlarına geldikleri kelimeleri mecrur (son harekelerini kesra) yaparlar.

فِي (Fi) De, Da

فِي البَيْتِ : Evde-Evin içinde.

عَلَى (Alâ) Üstünde

عَلَى المَكْتَبِ : Masanın üzerinde.

دَخَلْتُ عَلَى المُدِيرِ : Müdürün odasına gittim.

لِ (Li) İçin, aitlik

لِلهِ : Allah için.

مِنْ (Min) İki farklı kullanımı vardır. 1- den, dan, 2- Vurgu yapmak için.

خَرَجْتُ مِنَ البَيْتِ : Evden çıktım.(1)

مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟ : Sen nerelisin? (Sen neredensin?)(1)

أَنَا مِنْ اليَابَانِ : Japonyadanım.(1)

مَا غَابَ مِنْ أَحَدٍ : Kimse gelmemezlik yapmadı.(2)

لَا يَخْرُجْ مِنْ أَحَدٍ : Kimse dışarı çıkmasın.(2)

لَا تَكْتُبْ مِنْ شَيْءٍ : Hiçbir şey yazmayın.(2)

هَلْ مِنْ سُؤَالٍ؟ : Sorusu olan var mı?(2)

هَلْ مِنْ سُؤَالٍ عِنْدَكَ؟ : Sorusu olan var mı?(2)

إِلَى (İlâ) İki farklı kullanımı vardır. 1- e,a doğru, 2- Bitişik zamirler ile birlikte kullanılırsa ‘Al’ fiili olur.

ذَهَبْتُ إِلَى البَيْتِ : Eve gittim.(1)

أَيْنَ ذَهَبَ؟ : Nereye gitti?(1)

ذَهَبَ إِلَى المُدِيْرِ : Müdüre gitti.(1)

خَرَجَ المُدَرِّسُ مِنْ الفَصْلِ وَ ذَهَبَ إِلَى المُدِيرِ : Öğretmen sınıftan çıktı ve müdüre gitti.(1)

إِلَيْكَ هذا الكِتابَ : Bu kitabı al.(2)

إِلَيْكُنَّ هذه الدَّفَاتِرَ يا أَخَوَاتُ : Kızkardeşler, bu defterleri alın.(2)

عَنْ (An) e, a, den, dan, hakkında

هو بَعِيدٌ عَنْ المَدْرَسَةِ جِدّاً : O gerçekten okula uzaktır.

بِ (Bi) İle.

قَتَلَ الرَجُلُ الحَيَّةَ بِالحَجَرِ : Adam yılanı taş ile öldürdü.

أَبِاللُغَةِ العَرَبِيَّةِ هذه المَجَلَّةُ؟ : O dergi Arapça (Arap dili ile) mi?

لا، هي بِاللُغَةِ الإِنْكِلِيزِيَّةِ : Hayır, o İngilizce (İngiliz dili ile).

أَنَا مَسْرُورٌ بِلِقَائِكَ : Seninle karşılaştığımdan dolayı sevinçliyim.

أَنَا مَسْرُورَةٌ بِكَ : Ben seninle (senden dolayı) memnunum.

فَرِحَ بِيَ المُدَرِّسُ كَثِيراً : Öğretmen benimle (bana) çok sevindi.

* Genelde cansız eşya yada insan dışındaki varlıklar için بِ kullanılır. İnsan söz konusu olunca da مَعَ (ile, beraber) zarfı tercih edilir.

***و** (Ve) Üç farklı şekilde kullanılabilir. 1- Ve bağlacı, 2- Ant, yemin (Harf-i Cer), 3- Hal, durum (iken) (İsim cümlesi olarak kullanılır(. Cümle içinde fiil kullanılmışsa muzari olur.

أُرِيدُ كِتَابًا وقَلَماً : Kitap ve kalem istiyorum.(1)

واللهِ مَا رَأَيْتُهُ : Valla onu görmedim.(2)

دَخَلْتُ المَسْجِدَ والإمامُ يَرْكَعُ : İmam rukudayken camiye girdim.(3)

مَاتَ أَبِي وأَنَا صَغِيرٌ : Babam ben çocukken öldü.(3)

دَخَلَ المُدَرِّسُ الفَصْلَ وهو يَحْمِلُ كُتُباً كَثِيرَةً : Öğretmen birçok kitap taşıyorken sınıfa girdi.(3)

<u>İsimlerin</u> başında "harf-i cer" denen harfler olursa o ismin sonunu esre yaparlar. Bu harf-i cerler en çok kullanılış sırasına göre örnekleri ile beraber şöyledir:

	مِنْ	**..den, ..dan**(Başlamak, kısmiyet ve açıklama için kullanılır)	
مِنَ الْبَيْتِ	evden →	خَرَجْتُ مِنَ الْبَيْتِ.	Evden çıktım.
مِنْ نَافِذَةٍ	bir pencereden →	نَظَرَ الْوَلَدُ مِنْ نَافِذَةٍ.	Çocuk bir pencereden baktı.
مِنَ الْبَابِ	kapıdan →	مَنْ دَخَلَ مِنَ الْبَابِ ؟	Kapıdan kim girdi?

Kâide: (مِنْ) harf-i cerinden sonra gelen isim harf-i tarif (الْ)ile başlıyorsa nun'a cezim yerine fetha verilerek öbür kelimeye geçiş yapılır: مِنَ الْبَيْتِ (minel beyti), مِنَ الْبَابِ(minel bâbi) gibi.

..de, ..da, içinde, hakkında(Mekan ya da zaman gibi zarfiyet bildirir)			**فِي**
Bugün evde oturdum.	جَلَسْتُ فِي الْبَيْتِ الْيَوْمَ.	evde, evin içinde →	فِي الْبَيْتِ
Çocuk arabanın	اَلْوَلَدُ لَعِبَ فِي السَّيَّارَةِ.	arabada →	فِي السَّيَّارَةِ

içinde oynadı.			
Dersi okulda yazdım.	كَتَبْتُ الدَّرْسَ فيِ الْمَدْرَسَةِ.	okulda →	فيِ الْمَدْرَسَةِ
Dersi sabah yazdım.	كَتَبْتُ الدَّرْسَ فيِ الصَّبَاحِ.	sabahleyin →	فيِ الصَّبَاحِ

e, ..a, ..ye, ..ya.. (Sonun bitişi için kullanılır)	**إِلَى**

Öğrenci okula geldi.	حَضَرَ التِّلْمِيذُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ.	okula →	إِلَى الْمَدْرَسَةِ
Eve erken gittim.	ذَهَبْتُ إِلَى الْبَيْتِ مُبَكِّراً.	eve →	إِلَى الْبَيْتِ
.Zeynep çarşıya gitti	ذَهَبَتْ زَيْنَبُ إِلَى السُّوقِ.	çarşıya →	إِلَى السُّوقِ

e, ..a, ..ye, ..ya, üzerine, üstünde..	عَلَى

Kalem suyun üzerinde yüzdü.	سَبَحَ الْقَلَمُ عَلَى الْمَاءِ.	suyun üzerinde →	عَلَى الْمَاءِ
Çocuk yere düştü.	سَقَطَ الْوَلَدُ عَلَى الْأَرْضِ.	yerin üzerine, yere →	عَلَى الْأَرْضِ
Sandalyeye oturdum.	جَلَسْتُ عَلَى الْكُرْسِيِّ.	sandalye üzerine →	عَلَى الْكُرْسِيِّ

ile, ..le	**بِ**

	Dersi kalemle yazdım.	كَتَبْتُ الدَّرْسَ بِالْقَلَمِ.	kalem ile, kalemle →	بِالْقَلَمِ
	Meyveyi bıçakla soydum.	قَشَرْتُ الْفَاكِهَةَ بِالسِّكِّينِ.	bıçakla →	بِالسِّكِّينِ
	Okula otobüsle gittim.	ذَهَبْتُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ بِالْحَافِلَةِ.	otobüsle →	بِالْحَافِلَةِ

Genelde cansız eşya ya da insan dışındaki varlıklar için بِ kullanılır. İnsan söz konusu olunca da مَعَ (ile, beraber) zarfı tercih edilir:

ذَهَبْتُ مَعَ خاَلِدٍ إِلَى الْمَدْرَسَةِ.	Halit'le okula gittim.
شَرِبْتَ الشَّايَ مَعَ صَدِيقٍ.	Bir arkadaşla çay içtin.

عَنْ	den, dan, hakkında	
مُعَلِّمٍ عَنْ	öğretmenden →	سَمِعْتُ الْخَبَرَ عَنْ مُعَلِّمٍ. Haberi bir öğretmenden işittim.
عَنِ الطِّفْلِ	çocuktan →	ذَهَبَ الْخَوْفُ عَنِ الطِّفْلِ. Çocuktan korku gitti.
عَنِ التَّلاَمِيذِ	öğrencilerden, öğrenciler hakkında	
سَأَلَ الْمُدِيرُ عَنِ التَّلاَمِيذِ	Müdür öğrencileri (öğrenciler hakkında) sordu.	

	لِ	için	
لِلَّهِ	Allah için →	صَلَّيْتُ لِلَّهِ تَعَالَى.	Allâhu Teala için namaz kıldım.
لِخَالِدٍ	Halit için →	ذَهَبْتُ إِلَى السُّوقِ لِخَالِدٍ.	Çarşıya Halit için gittim.
لِلدِّرَاسَةِ	eğitim için →	ذَهَبْتُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ لِلدِّرَاسَةِ.	Okula eğitim için gittim.

Not: Bu harf-i cer أَلْ ile ma'rife olan bir ismin başına geldiğinde harf-i tarifin elifi hazfedilir (kaldırılır, atılır): لِلطَّالِبِ– اَلطَّالِبُ \ لِلْبَيْتِ – اَلْبَيْتُ gibi.

كَ	gibi
اَلْأَرْضُ كَالْكُرَةِ.	Dünya top gibidir.
أَحْمَدُ كَالْأَسَدِ.	Ahmet arslan gibidir.
حَتَّي	...ceye kadar, ta ki

حَتَّي الْمَوْتِ	Ölüme kadar (ölünceye kadar)
عَبَدْتُ اللهَ حَتَّي الْمَوْتِ.	Ölüme kadar (ölünceye kadar) Allah’a ibadet ettim.
رُبَّ	**olur ki, belki, bazı, nice vardır**
رُبَّ طاَلِبٍ ماَ كَتَبَ الدَّرْسَ.	Ders yazmayan nice öğrenci vardır.
مُذْ – مُنْذُ	**..den beri, ..dan beri, ..den itibaren**
وَجَبَتِ الصَّلاَةُ مُنْذُ الْبُلوُغِ.	Buluğdan itibaren namaz vacip oldu.

* Mef’ûlu bihin harekesi mansûbtur (üstündür). Aslında fiil ve fâilden sonra geriye kalan kelimeler ve harf-i cerler mef’ûldür. Fakat harf-i cer alan mef’ûlü bihin son harfinin harekesi esre olur ve o kelimeye **mefulun bih gayr-i sarih** denir. Harf-i cer almayan mef’ûle **mef’ûlun bih sarih** denir. Genellikle cümlede önce mef’ûlün bih sarih (üstün harekesini açık olarak alan mef’ûl), sonra da mef’ûlün bih gayr-i sarih (üstün harekesini açık olarak alamayan mef’ûl) yazılır.

كَتَبَ الْوَلَدُ الدَّرْسَ بِالْقَلَمِ. M.B.Gayr-i Sarih. M.B.Sarih	Çocuk dersi kalemle yazdı.

Sorular:

1. Semâî âmil ne demektir, kaç tane ve kaç çeşittirler?

2. Harfi cer ne demektir?

3. Harfi cerler kaç ismi cer ederler?

4. Harfi cerlere niçin izâfet harfi de denir?

5. Harfi cerler kaç tanedir?

6. Harfi cerlerin mânâları nelerdir?

7. Harfi cerler nasıl amel ederler?